1939 ий
27
НОЯБРЬ
№ 103 (602)
Акше 5 ыр.

10-шо ИЙ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!

Рвезе Коммунист

ВЛКСМ Маробком ден Горком орган

Молодежьын образованийжым нӧлтышаш верч

Советский молодежь тӱняште эн пиалан. Большевистский партий ден советский правительство самырык поколенийым туныктымашлан пеш кугу вниманийым уделятлат, образованийым налашлан правам осуществлятлаш чыла условийым ыштенит.

Пашазе ден колхозный молодежьлан, самырык советский интеллигенцийлан производство деч отрывалтде образованийым нӧлташышт кугу возможностьым пумо.

Мемнан Марийский республикыштат шӱдӧ дене самырык енг-шамыч производство деч отрыватлалтде шке шинчымашыштым нӧлтат. Вечерний средний да неполный средний школлаште тунемаш желатлышешамыч кажне ийын шукемыт.

Туге гынат молодежьым производство деч отрыватлыде туныктымаш мемнан республикыште моткоч начар шындалтын. Тиде па шам Марийский АССР Наркомпросат, РОНО-шамычат кӱлеш семын огыт вуйлате. Республикысе комсомольский организаций калык образований орган-шамычлан начар полша. Санденак вечерний общеобразовательный школа-шамыч дене 4840 енгым охватитлышаш олмеш 1532 енгым гына охватитлымe. Индеш вечерний школа пашам йӧршеш ыштымашыже уке. Пашам ыштыше 45 школа шамыч гыч шукыштыжо посещаемость ден успеваемость путырак ӱлнӧ, отсев эре кугемеш.

Параньга районышто 6 школа олмеш 3 школлаште гына паша изилак коеш, 450 енг олмеш 95 енгым веле тунеммаш дене охватитлен. Параньга селасе вечерний средний школлашке 50 енг олмеш 12 енг гына коштеш. Прогул-шамыч системыш пуреныт. Школышто воспитательный паша путырак лушкыдын шындалтын. Тунеммын качествыже верч кучедалмаш ок кай. Тыгай начар положенийым - Параньга РОНО вуйлатыше Петухов йолташ да райкомол секретарь Силин йолташ алят тӧрлаташ пижын огытыл.

Ятыр вечерний школлаште успеваемостьым нӧлташаш верч моткоч лушкыдын кучедалыт. Кожлаерский вечерний школышто (Морко район) успеватлыше чылажат 35 процентыш веле шуэш. Ятыр тунемшешамыч руш йылме, математика да тулеч моло основной предмет-шамыч дене огыт успеватле. Успеватлыдыме 65 процентыш шуэш гынат, школын администрацийже решительный мерым приниматлен огыл. Школышто социалистический соревнований уке.

Марийский АССР Наркомпрос взрослый-шамычым туныктымо пашалан вниманийым пеш шагал уделятла. Тудын представительже-шамыч верлаште практический полышым ситыдымын оказатлат. У-Торъял РОНО вечерний школа-шамычын пашашт дене чыташ лийдымын начар заниматла, но Наркомпрос тидым шинчымыже ӱмбачат ситыдымашым пытараш пижын огыл. Шуко школлаште программа уке, учебник-шамыч огыт сите. Нине вопрос-шамыч дене Наркомпрос начар заниматла.

Вечерний средний да неполный средний школа-шамычын пашашт нерген ВЛКСМ Маробкомын бюрожо шагал огыл обсуждатлен. Но ВЛКСМ Обкомын школьный молодежь ден пионер-шамыч отделже бюрон решенийже шукталтмым ситыдымын контролироватла.

Коммунизмым успешно строитлышашлан молодежь знаний, наука дене овладеватлалтшаш. Комсомол ден калык образований орган шамыч молодежьлан средний образований пумашым большевистски вуйлаташ обязан улыт. Вечерний средний школлаште туныктымашым моштен организоватлаш, отсев, прогул вашташ решительно кучедалаш, тунеммашын качествыжым эреак нӧлтен шогаш, тунемше-шамычын пашам йӧратыме духеш, большевистский партийлан да молодежьын пиалан, куанышан илышыже верч кажне кечын тыршыше Сталин йолташлан мучашыш шумеш преданный улмо духеш воспитатлаш—теве мемнан задача-шамыч. Калык образований органшамыч да комсомол нине задача-шамычым шуктымаште партий ден правительство ончылно ответственный улыт.

Избиратель-шамыч список

Тбилиси. Оласе ятыр избирательный участкылаште избиратель-шамыч спискым луктын сакыме. Список яндар, грамотно составитлыме, кок йылме дене—русский да грузинский йылме ден,—возымо улыт.

Берия лӱмеш районышто спискым составитлымаште 112 активист участвоватлен.

Йошкар-Оласе вечерний средний школышто тунемше-ударник-шамыч. Снимкыште: (шола гыч) П. В. Ганюшкин, И. А. Якушков, И. М. Лаптева, П. М. Болонина, К. П. Печеникова да А. Я. Ивайкова йолташ-шамыч.

Фото М. Чуршуковын.

Йошкар-Ола городской Совет депутатыш кандидатлан

В. М. Кушнарев йолташым

регистрироватлыме нерген Йошкар-Ола городской Советыш сайлышашлан 48 № окружной избирательный комиссийын пунчалже гыч

„Шемер депутат-шамыч Йошкар-Ола городской Советын депутатышкыже кандидатым выдвигатлыме нерген окружной избирательный комиссийыш пурышо документ-шамычым ончымек, представитлыме документ-шамычын „Марийский АССР шемер депутат-шамычын районный, городской, сельский ден поселковый Советлашкышт сайлыме нерген Положенийын" 59, 60, 61, 63, 64 да 65 статьяже-шамыч дене тӱрыс келшышылан шотлен, окружной избирательный комиссий пунчалын:

„Марийский АССР шемер депутат-шамычын районный, городской, сельский ден поселковый Советлашкышт сайлыме нерген Положенийын" 65 статьяже почеш, Йошкар-Ола Маргостипографий пашазе ден служащий-шамычын 100 енг лийман общий погынымашышт дене выставитлыме, 1902 ийыште шочшо, ВКП(б) член, ВКП(б) Марийский Обкомын первый секретарьжылан ыштыше, Йошкар-Олаште илыше Вениамин Михайлович Кушнарев йолташын кандидатуржым Йошкар-Ола 48 № избирательный округ деч шемер депутат-шамычын Йошкар-Ола городской Советыш баллотироватлалташлан регистрироватлаш.

Окружной избирательный комиссий председатель— М. Т. Хлыбов;

член-шамыч: А. К. Костеева, А. Л. Храпина; секретарь— З. А. Смирнова.

Йошкар-Ола городской Совет депутатыш кандидатлан

А. А. Самойлова йолташым

регистрироватлыме нерген Йошкар-Ола городской Советыш сайлышашлан 38 № окружной избирательный комиссийын пунчалже гыч

„Марийский АССР шемер депутат-шамычын районный, городской, сельский ден поселковый Советлашкышт сайлыме нерген Положенийын" 65 статьяже почеш „Труженица" артель член ден служащий-шамычын 157 енг лийман общий погынымашышт дене выставитлыме, 1919 ийыште шочшо, ВЛКСМ член, „Труженица" артельысе кукольный производством вуйлатыше, Йошкар-Олаште илыше Александра Александровна Самойлова йолташын кандидатуржым Йошкар-Оласе 38 № избирательный округ деч шемер депутат-шамычын Йошкар-Ола городской Советыш баллотироватлалташлан регистрироватлаш.

Окружной избирательной комиссий председатель—М. Н. Санин,

председательын заместительже—А. П. Дроздов; член-шамыч: Н. Н. Сазанова, С. И. Иванов; секретарь — В. П. Афанасьев.

Судоремонтым отлично эртарышаш верч

(Телефон дене). Ленинградысе самырык судостроитель-шамычын обращенийжым обсуждатлашлан 25-ше ноябрьыште „Красный волгарь" заводысо (Звенигово район) комсомольский организацийын общий собранийже лийын.

ВЛКСМ комитет секретарь Неклюдов йолташ самырык судостроитель-шамычын обращенийже нерген раш каласкален. Шке выступленийыштыже мемнан республикыште сайлыме кечым кугу производственный под'ем дене вашлияш ӱжын.

Комсомольский собраний шке решенийыштыже зимний судоремонтым отлично эртараш манын пенгыдын каласен.

Пароходышто ыштыше комсомолец - шамыч шке ӱмбакышт конкретный обязательствым налыныт, местный Советлашке сайлыме кечым кугу производственный под'ем дене вашлияш манын мутым пуэныт.

В. Опарин.

Трудын производительностьшо нӧлталтын

Комсомолец - шамычым чодра пашашке колтымо нерген ВЛКСМ Маробком бюрон решенийже деч вара Морко районышто кок комсомольский бригада Алгаер прорабпунктышко каен. Нине бригадылаште трудын производительностьшо кӱшкӧ нӧлталтын. Кызыт нине бригада-шамыч чодра ямдылымаште 140—150 процент марте нормым темен толыт.

94

Коммунист ден беспартийный-шамыч сталинский блокын самырык кандидатышт

САМЫРЫК ВРАЧ

Ветчинкина йолташ ТАССР-ыште, Н - Услон селаш 1916 ийыште пашазе ешеш шочын.

1932 ийыште Нина Александровна Лопатинский древкомбинатыште пашам ышта.

Н. А. Ветчинкина йолташ.

Шкенжын пашашкыже да общественный пашашке сайын, добросовестно относитлымыжлан Лопатинский древкомбинатысе заводской комитет Нина Александровнам Казанский мединститут пеленсе рабфакыш тунемаш колта. Ик ий жапыште рабфакым отлично отметка дене тунем пытара. 1933 ийыште Казанский мединститутын лечебный факультетышкыже тунемаш пура. Тунеммыже годымак Нина общественный пашам шуктен толын.

1938 ийыште Нина Александровна успешно тунем пытарен, тудын желанийже дене Лопатинский рабочий поселкышко врачтерапевтлан командироватленыт. Ветчинкина йолташ институтышто налме шинчымашыжым практический пашаште тўрыс использоватлаш тыршен. Черле-шамыч дене вежливо обращатлен, нунын йодмашыштлан кеч кунамат сайын вашмутым пуэн.

Ветчинкина йолташ тиде пашаште кужу жап ыш лий. 10 тылзе гыч МАССР Наркомздрав Нина Александровнам врач-шамычын усовершенствоватлыме Московский центральный институтышко—врач-эпидемилог-шамычын усовершенствоватлыме курсышко тунемаш командироватла.

Тиде курсым пытарен толмеке Лопатинский госсанинспекцийыште врач-эпидемилоглан пашам ышташ тўналын. Кызыт Волжский межрайонный санитарно-эпидемический станцийыште пашам ышта. Пашашке Нина Александровна честно относитла. Медперсонал ден клиент-шамыч коклаште кугу авторитетым иметла. Тиддеч посна тудо Волжский райздравын инструктор-врачлан пашам ышта.

Нина Александровна Ветчинкина йолташын пашаште преданный улмыжлан Лопатинысе медицинский пашаенг-шамыч Волжский районный Совет депутатыш кандидатлан выдвигатленыт.

Мих. Толстухин.

Учительница Александра Ивановна

(Телефон дене). Александра Ивановнам йоча-шамыч йöратат, тудым чот пагалат. Чынак, Репина йолташым пагалыдежат ок лий: тудо школа пашашке кугу вниманийым уделятла, йоча-шамычлан знанийым пушашлан уло кумылжо дене тырша, шке пашажым добросовестно ышта.

Александра Ивановна але самырык учительница, тудо эше школышто тунеммыжым шкат монден огыл, 1938 ийыште гына У-Тор'ял педучилищым тунем пытарен.

Репина йолташ 1919 ийыште йорло кресаньык ешеш шочын. Изиж годсек тунемаш йöратен. Начальный школышто, вараже Оршинский неполный средний школышто (У-Тор'ял район) отлично тунемын, чыла предмет дене „отлично" пытарен.

Вара педучилище. Общественный паша. Александра Ивановна комсомолыш пура... А ынде Маркеловский начальный школышто учительницалан ышта.

Репина йолташ школа пашам йöрата, тудо йочашамыч коклаште кугу авторитет дене пользоватла. Тлеч посна, Александра Ивановна ликбез пашашке шуко жапым ойыра—тудо внештатный инструктор. Пионер-шамыч коклаште кугу пашам колтен шога, пионервожатыйлан ышта. Александра Ивановнан сай пашаже кеч кöланат коеш. Садлан тудлан кугу доверийым оказатлыме—тудым У-Тор'ял районный Совет депутатыш кандидатлан выдвигатлыме.

Очий Ондре.

Избиратель-шамыч депутатыш кандидатышт дене вашлийыныт

Тиде кечылаште Йошкар-Ола Маргостипографийысе пашазе ден служащий-шамычын Йошкар-Ола городской Совет депутатыш выдвигатлыме кандидатышт В. М. Кушнарев да А. А. Борисова йолташ-шамыч дене вашлиймышт лўмеш митинг лийын. Митингыште 100 утла избиратель-шамыч присутствоватленыт.

Митингыште Йошкар-Ола городской Совет депутатыш кандидат ВКП(б) Обкомын первый секретарьже В. М. Кушнарев йолташ шке выступленийыштыже избиратель-шамычлан шке илышыже нерген каласкален. Избиратель-шамычын кугу доверийым пумыштлан пеш кугу таум ыштен да избиратель-шамычын наказыштым шуктышаш верч уло вием дене кучедалаш тўналам манын избиратель-шамычым ўшандарен. Тыгак депутатыш кандидат А. А. Борисова йолташ да избиратель - шамыч—Бессонов, Герасимов, Пупырев йолташ-шамыч выступатленыт.

Митингыште участвоватлыше-шамыч депутатыш кандидат-шамычын да моло йолташ-шамычын выступленийыштым сово кырен вашлийыныт. Тидын дене нуно местный Советлашке сайлыме кечын шке йўкыштым коммунист ден беспартийный-шамыч сталинский блокын кандидатше-шамыч верч пуаш желанийыштым ончыктеныт.

Институтын воспитанницаже

Горький лўмеш Лесотехнический институт шкенжын существоватлыме жапыште шуко самырык рвезе ден ўдыр-шамычым туныктен луктын. Нунын коклаштэ гыч иктыже—Зинаида Алексеевна Никулина йолташ; тиде институтым тудо шукерте огыл пытарен, кызыт институтышто сухопутный транспорт кабинетын старший лаборанткыжлан пашам ышта.

Институтышто тунеммыже годым—1935—36 ийлаште Никулина йолташ пропагандистлан пашам ыштен, шке пашажым сайын шуктен. Слушатель-шамычлан тудо шуко полшен, нунын коклаште кугу авторитет дене пользоватлен.

Никулина йолташ ик жап средний школышто пионервожатый лийын, тиде пашаштат шкенжын чаплын ончыктен. Пионер-шамыч дек чутко относитлен, нунын коммунистический духеш воспитатлымаште кугу пашам ыштен. 1937—38 ийлаште—СССР, РСФСР, Марийский АССР Верховный Советлашке сайлымаш кампанийыште Зинаида Алексеевна —ик эн сай агитатор ыле, агитаций пашам йöратен ыштен. Кызытат Никулина йолташ общественный пашаште активный участийым приниматла. Тыгак научно-исследовательский пашаште активно

З. А. Никулина йолташ

участвоватла. Чыла поручитлыме пашам жапыштыже шукта, шке пашаж дек честно относитла.

Поволжский Лесотехнический институтын студентше, научный пашаенгже, преподаватель ден моло пашаенге-шамыч Зинаида Алексеевна Никулина йолташым 41 номеран избирательный округ деч Йошкар-Ола горсовет депутатыш кандидатлан выдвигатленыт. Никулина йолташ тудлан предоставитлыме тиде почетный пашам большевистски шукта.

КОЛХОЗЫМ МОШТЕН РУКОВОДИТЛА

„13 лет Октября" колхоз (Йошкар-Ола район) районышто ятыр жап почеш шўдырныше колхозлан шотлалтын. Ял озанлык паша жапыште огеш пыте ыле, труддисциплина лушкыдо улмаш, ял озанлык артельын Уставшым нарушитлымаш лиеден: южо колхозник-шамыч приусадебный мландым 0,86 га дене иметленыт.

1939 ийын 2-шо февральыште колхозник ден колхозница-шамыч колхоз председательлан Дорогова йолташым сайлышт. Анисия Анисимовна 1915 ийыште йорло кресаньык ешеш шочын. Изиж годсек шуко нелылыкым чыташ логалын, но йöсылыкеш калитлалт кушкын, активный общественница лийын, комсомолыш пурен. Анисия Дорогова йолташ первой кечегычак пашашке уло кумылжо дене йöратен пижын.—Если калык мланем колхоз дене вуйлаташ доверитлен гын, то калыкын ўшанжым оправдатлыман,—ойла Дорогова йолташ.

Тыге 1939 ийысе хозяйственно-политический кампанийыште „13 лет Октября" колхоз районышто ик ончыл верышке лекте. Колхозым моштен руководитлымылан кöра тиде достиженийым ыштен шуктымо.

Шукерте огыл колхозник ден колхозница-шамыч А. Дорогова йолташым Йошкар-Ола районный Совет депутатыш кандидатлан выдвигатленыт. Больше-Ямурдинский окружной избирательный комиссий тудын кандидатуржым регистрироватлен.

ОБЩЕСТВЕННЫЙ ПАШАШТЕ АКТИВНО УЧАСТВОВАТЛА

Великий Октябрьский революций кажне советский гражданинлан тунемаш да шонымашыж почеш специальностьым налаш правам пуэн. Мыят тиде права дене пользоватленам—манеш Николаев йолташ.

Тунемаш тудо 1924 ийыште тўналын. Вара Морко селасе 7-летка школым 1931 ийыште тунем пытара.

1931 ийыште Морко районысо госбанкыште счетоводлан пашам ышташ тўналеш. Счетовод пашам образцово ыштен толеш.

Но Николаев йолташ тидын дене успокоитлалтын огыл, тудо шке образованийжым налын да обязательно специальностьым налаш шонен. 1932 ийыште Моркинский медтехникумышко тунемаш пура, техникумым „хорошо" отметка дене пытара, да тудым

В. Н. Николаев йолташ.

вигак Лопатинский поселкышко помсанврачлан ышташ колтат. Николаев йолташ первый кечe гычак санитарный пашам образцово шындашлан пижын. Калыкын тазалыкшым аралышаш верч, производствышто да моло вереат кучедалеш. Шке пашаштыже советский калыклан, советский правительствылан да коммунистический партийлан преданностьшым ончыктен шога.

„Гигант" колхозын колхознике-шамыч Василий Николаевич Николаев йолташым 29 номеран избирательный округ деч Волжский районный Совет депутатыш кандидатлан выдвигатленыт. Николаев йолташ тиде кугу доверийым да почетный пашам честь дене шукта, тыштат партийлан преданный улмыжым ончыкта.

У ФЕРМА

„Йошкар пеледыш" колхоз (Сотнур район) у молочно-товарный фермылан 12 вуй ушкалым налын. Тидын деч ончыч колхозышто овцеводческий товарный ферма гына ыле.

Тыгак Литвинов лўмеш колхозышто овцеводческий товарный фермылан 34 вуй шорыкым налме. Волнык ончышылан комсомолка Иванова Тамарам шогалтыме.

Сидоров Алексей.

ЛИТЕРАТУРНЫЙ СТРАНИЦА

Ял мучаште шоген ӱдыр

(Баллада)

Ял мучаште шоген ӱдыр,
Качым бойыш ужатен.
Пыл шеҥгечын, кӱшыч шӱдыр
Ӱдыр шортмым шып ончен.

— Ит ӱшт, Леля, шинчавӱдым,
Ит шорт тые так арам.
Мый ом кае тушко лӱдын,
Бой пыта да пӧртылам.

Каем мые Петроградыш,
Моло ден пырля лиям.
Мыланем тый вигак фронтыш
Возо серышым тунам.

Кеч лектам ма сеҥаш штурмыш,
Кеч атакышке каем,
Ошкылам ма йышт разведкыш—
Ом керт тыйым мый монден.

Шӱмбел Леля, код чеверын.
Ит кудалте, мый йодам.
А если пуля шӱта гын,
Ит шорт, ок кӱл так арам.

Да, ужатыш качым ӱдыр
Петроградым аралаш.
Шортын мане ӱдыр йӱдым:
— Смелый лий тый кредалаш!

Каен эл верч шокшо бой,
Пушка йӱк эре шоктен.
Шоген каче — часовой
Смольный аркым аралей.

Революций шӱмым-штабым
Шкенжын шӱм гай арален.
Тарлалт толшо пуштшо-шпикым
Трибуналыш пуэден.

И улмаш пычкемыш кас,
Тудо постышто шоген.
Кунам толын у приказ
Вигак фортышко каен.

„Красный горка“ фортыш тудым
Колтен партий аралаш.
Тӱшка дене пурен йӱдым
Вик атакышке—сеҥаш!

Эр велеш, кунам шыргыжын
Шокшо кече легылден,
Эрыкталтше форт ӱмбалне
Йошкар знамя лойгыктен.

Толын огыл каче мӧҥгыш,
Элым честно оролен.
Форт ӱмбалан вуйжым пыштыш,
Кунам шокшо бой каен.

Макс Майн.

Мый кызыт читатель-шамыч ончылан творческий отчетым ыштынем. Тыште печетлалтше стих-шамыч пытартыш кок-кум тылзе жапыште возымо улыт.

Стихем-шамыч могай улыт, могай впечатленийым пуат, туныктышо, тунемше-шамыч шке шонымашдам мланем „Рвезе Коммунист“ газета гоч возыза.

МАКС МАЙН.

Иза ден шольо

Орудий эре мӱгырен,
Млaндым пургедын, карген,
Пудештыныт гранат, снаряд.
Пычкемыш чодраште,
Кож, пӱнчӧ коклаште
Засадыш логалын отряд.
Кок шӱдӧ штык дене
Лу кече бой дене
Отряд чодрашке чакнен.
Пылан ик кастене,
Боец шамыч дене
Командир тыгеракын ойлен:
— Кок шӱдӧ штык гыч,
Кок шӱдӧ боец гыч
Кутлын ме кодын улына.
Садлан таче йӱдым
Ты келге куп вӱдым
Вончен ме чакнен каена.
Но тиде чодраште
Мемнан вончымешке
Чакнымашым леведн шогаш,
Кӧ нине йолташ верч,
Кӧ нине боец верч
Ок чамане шке вийжым
пуаш?
—Командир йолташна,
Коктын ме йодына,—
Шольо дене изаже ойлат.
— Каймыдам аралена,
Тушман ден пижына,
Мланна ӱшанен тый кертат.
Ваш-ваш кидым кучат
Шупшал шортын ойырлат.
Чодраш иза-шольо кодеш.
— Ну, чеверын йолташ!
— Ида мондо шарнаш!
— Чевер кече садак тыш
толеш!
Пел йӱд дечын вара,
Кунам койо ӱжара
Пулеметдентӱҥалелӱлтмаш,
Иза-шольо киен,
Тушман-влакым лӱэден,
Пуля йӱр 'а тӱҥале йӱраш.
Кайме корным оролен,
Кум атакым чактарен
Шем чодраште кок еҥ—
кок герой.
Кож ден нулго ончен.
Кузе кок еҥ колен,
Кунам кайш уэш шокшо бой.

Макс Майн.

Лермонтовын „Маскарад“ спектакльжын 8-ше сӱретше гыч: кум ӱдыр рольым модшо артистка-шамыч (шола гыч) А. И. Рыкалова, Е. С. Журавлева да Вера Чеснакова йолташ-шамыч.

Адакат тый денет

Ты урем ден кок ий ончыч,
Коштынна ме кид кучен.
Шинчат тыйын мыйым ончыш,
Тудо чылт тул гай йӱлен.
Ӱштын отул шинчавӱдым,
Паленат, куш каенам.
Пуэнат йокмам тый вӱдыл,
Тудым шӱмыш пыштенам.
Манынат: кает Востокыш,
Кушто Амур эҥер йога.
Шарлен вочшо мӱндыр крайыш,
Кушто шӧртньӧ, ший, тайга.
Ты поян пеледше верым,
(Куш тушман шона пураш),
Мланде ден чодрам да ерым
Шогалат тый аралаш.
И Востокыш—границыш,
Мый винтовкым кормыштен,
Шогалынам элемым постыш,
Элым, тыйым шарналтен.
Ужаш толшо кайык семын
Эртен кайыш кок ий жап.
Адакат мый ты уремыш
Толынам Настась ужаш.
Шыргыжал, таҥем, Настася,
Ит лӱд, ойло чыла раш.
А могае таче кас сай,
Кидым пу, шӱмбел йолташ!
Ынде коктын кок шӱм дене
Каена пашам ышташ.
Кӱлеш годым коктынат ме
Шогална эл аралаш.

Макс Майн.

Шыже

Теве толын шыже кече,
Велын мландышке лышташ,
Йыр чараҥын пасу-вече,
Да тӱҥалын кылмыкташ.
Кеҥеж касла волгыдемын
Огеш чолгыж шӱдырат,
Канде тӱс каван суремын;
Чаҥа-влак тӱшкан карат.
Куш каен гын сылне шӱшпык,
Турий йӱкым ынде от кол,
Эҥерлаште йӧршеш тымык—
Омым ужеш шӧртньӧ кол.
А оҥай ышталтын пӱртыс:
Шошо телым ончылта
Да пеледше лиеш тӱс.
Шыже кеҥежым покта,
А мардежше лӱшка талын,
Йӱштым тышке виктара.
Но саскаҥын шыже толын
Да айдемым пойдара!

М. Евсеева.

МАКС МАЙНЫН ТВОРЧЕСТВЫЖЕ НЕРГЕН

Макс Майн самырык поэт. Тудо тений первой гына „Пеледше мланде“ почеламут сборникым луктын.

Тиде сборник М. Майнын творчествыштыже тӱҥалтыш—тыгеже негыз пышталтын. Шкенжын сборникше дене поэт марий поэзийыште тӱсыжым рашак ончыкта да самырык поэтын пытартыш ийлаште поэзийлан уло кумыл дене пижмыжым палдара.

М. Майн семилеткыште тунеммыже годымак литературым пеш йӧрата ыле. Тудо пырдыж газетыш, школьный журналыш шуко возен. 1932—1935 ийлаште утларакшым изи ойлымаш да стихшамычшым „Пионер йӱк“ журналыш да „Ямде лий“ газетыш пуртен шоген. 1934 ийыште йоча-шамычлан тудын кок сборникше печетлалтын. Но тудо жапыште возымо произведенийыштын сылнылыкше кугу огыл, качествыжат ӱлнӧ ыле. М. Майн лач пытартыш кок ийыште велэ поэзийыште шкаланже корным муын. Пытартыш жапысе творчествыштыже М. Майн кызытсе улан, ласка илышым, у еҥын у переживанийжым, Йошкар Армийым да тудын куатшым сылне мут гоч ончыкта.

„Пеледше мланде“ сборник „Тыланет, Великий Сталин“ почеламут дене тӱҥалеш. Лозунг форман тиде изи почеламутшо дене поэт у илыш пушо Сталиным пагалымыжым ончыктен, великий вождьлан кужу ӱмырым желатла.

Иле, Сталин,
Шуко курым мемнан дене,
Ончен куштымо
Тыйын кугу калык дене,
Эре шого
Кече гане чот йолген тый—
Мыланнаже
Шӱмбел таҥ—Сталин!

„Куан лектын“, „12 декабрь кечын“, „Шочмо эл нерген муро“ почеламутшо у илышыш лекмым, у этапым, у сеҥымашым ончыкта. Но тиде темым М. Майн ӱмбач, келге идей деч посна да шӱмеш пижше, образный шомак деч посна ончыктен.

М. Майнын творчествыштыже Йошкар Армий, эл аралыме, пограничник илыш кугу верым налын шога. Сборникыш пурышо „Элем верчын изам олмыш“, Йошкар Армийыш каем“, „Пограничникын аважлан серыш“, тиде номереш печетлалтше стих—„Ял мучаште шоген ӱдыр“ почеламут-шамыч идей шотыштат, сылнылык шотыштат ӱлнӧ огытыл.

Поэт призывникын армийыш у илышнам, йӧратыме родинам, мирный пашанам аралаш куанен каймыжым чын да сылнын ончыкта.

Чеверын, изай, ача да авай.
Чеверын, шӱжар, тыят
кувавай.
Чеверын, пеледше колхозный
ялем,
Сӧрале чодра ден кумда
пасуэм.

Вес вере:

Шӧран ушкалнан сай витаже
коеш,
Туштак мӱндыр огыл ерна
йылгыжеш.
Ужат, уна, шукын каят муро
ден
Колхозник-влакнаже пашаш
йывыртен...
Ме мирный пашам аралаш
тӱҥалына,
Чеверын кодса кызытеш
чыланат!

Колхозный тема денат М. Майн ятыр стихым возен: „Колхоз ӱдырлан серыш“, „Колхозный шыже“, „Шурно муро“ „Трактористка Верук“, „Уна толын“, „Олий“. Нине стих-шамыч сылнылык шотышто пеш кӱшнак огытыл гынат, содержаний да идей шотышто илышым чын ончыктат, куштылгын, калык йылме дене возымо улыт. Ритм, рифма шотыштат сайын ышталтыныт. Нине стихын достоинствыже эше тушто: кажне стихыштат сюжет уло, произведенийыште еҥым, сӱретым, диалогым ужаш лиеш. Но М. Майнын южо стихыштыже содержаний шотышто ӱмбачын да илышыште лийше фактым йоҥылыш ончыктымаш уло, мутлан, „Олий“ почеламутышто.

Сборникыште йӧратымаш нерген лирика эн сай возалтын. Тыште авторын мастарлыкше коеш. „Айда ече дене“, „Вашлиймаш“. „Чеверын, пелаш“ авторын кызытсе жаплан эн сай произведенийже улыт. Тиде кум лирический почеламутышто таҥым йӧратыме нерген велэ огыл, но весела советский молодежьын энтузиазмжымат, наукым тунемаш тыршымыжымат ончыктен. Поэт молодежьым шке йӧратымыже гоч, изаже, акаже гоч ончыкта.

Поэтын Анушыжо педрабфакыште тунемеш:

Куаналын -
Лыжган ойлыш
Анушем:
„Мый ик ий гыч
Педрабфакым
Пытарем.
Первой ужмо
Адак тольо
Ушышкем...
Кунар шошо,
Кунар кече
Эрталтен.

А изаже институтым тунем пытарен:

Мыйын Павыл
Изаемым
Тый шинчет дыр.
Лиеш кок ий
Институтым
Пытарен.
Элнет денсе
У заводын
Лийын директор,
А дипломжым
Тудо отлично
Арален.

Поэт уло шӱмжӧ дене йӧратыме таҥжым ош мамык гай пасушто рельс гай шуйналтше кыша дене ӱжеш.

„Ош шовычетым—
Пеледыш тӱраным,
Пид вашкеракын,
Тарване со дор
Ваштар ечым налын
Портыш гай лумбачын
Каена ме коктын...
Кече пеш мотор!..
Пу-ян тый кидетым,
Тол-ян тышкыракын!
Ме коктын пырля
Каена мунчалташ.
Кыша ягылталтын
Вет рельс гай шуйналын...
Ош мамык пасушто
Пырля кайышаш:
Вот тиде чынжымак сылне!

Тылеч посна Дагестан калыкын мурызыжлан „Мурет тыйын огеш коло, Сулейман“, „Великий кобзарь“ да „Салам, Джамбул“ стихшамычым сайын возен.

Но поэтын моло самырык поэтшамыч семынак ик ситыдымаш уло—тиде вашкымаш. Тудо южо стихшым содор воза да келгын шоналтыде, сайын тӧрлатыде печетлаш вашка. Садлан южо стихыште сылне мут коклаштак кукшо, образдыме мут, ой-шамыч лиедат. Тидыже поэзийын сылнылыкшым волта.

М. Майн ончылно кугу задача шога: утларак тунемаш. Русский классический да советский поэзийым чот тунемын, читатель-шамычын критикыштым ушыш налын, творчествыжым эше чот сылнештараш да качествым нӧлташ тыршыман.

Тиде шотышто М. Майнлан писатель, поэт-шамыч полшышаш улыт.

С. Н. НИКОЛАЕВ.

95

ИНОСТРАННЫЙ ТЕЛЕГРАММА - ШАМЫЧ

Американский военный писательын статьяже

„НЬЮ-ЙОРК таймс" газета американский кугу военный писатель Болдуинын статьяжым публиковатла. —Кызыт германский военно-воздушный флот,— Болдуин воза,—количество шотыштат, тыгак качество шотыштат, англо-французский флот деч шукылан кӱшнӧ шога. Германия тылзыште 1.500—1.800 самолетым ыштен луктеш. Англия ик тылзыште 1 тӱжем самолетым да Франция 300—500 самолетым ыштен луктеш. Кызыт США идалыкыште 3—5 тӱжем самолетым ыштен луктеш, туге гынат США предприятий-шамычын кугутыштым кугемдыдеат, тылзыште 1.200—1.500 самолетым ыштен луктын кертеш.

Кызыт Германия, очыни, самолетым ыштен лукмо темпшым пӱтынь Англия, Франция да США деч писынрак кугемда, садлан шушаш ийысе кеңеж марте воздухышто германский превосходство, очыни, кугемаш тӱңалеш. Туге гынат, варажым Англия ден Франция США-н полшымыжо дене Германия деч тиде превосходствыжым постепенно сеңен налыт.

Марпромсоюз системысе „15 лет МАО" сапожный мастерскойын пашазыже-шамыч коклаште местный Советлашке сайлымаш нерген Положенийым изучатлымашым сайын организоватлыме. **Снимкыште:** агитатор П. В. Богомолов йолташ пашазе-шамыч коклаште Положений нерген беседым эртара.

Фото **М. Чуршуковын.**

Самырык художник-влак шамычлан кугу полыш

Шукерте огыл МАССР СНК пеленсе искусство паша дене управлений художник-шамычын республиканский совещанийжым эртарен. Мемнан республикысе художник-шамыч ончылно шогышо задача-шамыч нерген доклад дене художник Осипов йолташ выступатлен. Тудо изобразительный искусство фронтышто советский художникын кугу рольжо нерген ойлен.

Пренийыште искусство паша дене управлений начальникын заместительже Ибраев йолташ выступатлен.

— Тачысе кечылан,—манеш тудо,—музыкально-театральный искусствыштат, изобразительный искусствыштат ятыр ончык каймашым иметлена. Великий Сталинын да Советский правительствын кугу заботаже мемнан родинан благожо верч тыршаш чыла условийым ыштенат.

Пренийыште моло-шамычат выступатлышт.

Пытартышлан совещанийын участникше-шамыч ик йӱк дене решенийым принимaтлышт—Советский художник-шамычын Союзым организоватлаш, „Марийский художник" лӱман кооперативный обществым организоватлаш да тидын дене сӱретлаш тӱңалше самырык художник-шамычлан тунемашышт, идейно-политический уровеньышт нӧлтымаштышт полшаш, районный центрлаште изокружок - шамычым организоватлаш, тушко чыла самырык художник-шамычым шупшаш, Йошкар-Олаште художник-шамычлан консультацийым, лекцийым организоватлаш.

Художник **М. Смирнов.**

Комсомольский организацийын инициативыже

„Колхозлаште общественный животноводствым развиватлыме мероприятий-шамыч нерген" ВКП(б) ЦК-н да СССР СНК-н постановленийжым „У корно" колхозышто (Пектубай район) проработатлымек кокымшо фермым организоватлыме. Але марте колхозышто молочно-товарный ферма ыле гын, ынде овцеводческий фермат лиеш. Тиде пашаште комсомольский организаций инициативым проявитлен. Фермылан 20 вуй шорыкым налме, помещенийым сайын оборудоватлыме, фермын заведующийжылан комсомолец В. Н. Ефремов йолташым выделитлыме. Тудо шке пашажым йӧратен ышта.

Ф. И. Аппаков.

Западный Европысо война

Париж, 25 ноябрь (ТАСС). Гавас агентство военный действий нерген теңгечкастене Парижыште публиковатлыме тыгай коммюникем увертара: Мозель деч востокышкыла улшо районышто неприятельын вылазкыже-шамычым чактарыме. Икмыняр пленныйым налме. Артиллерийын верысе действийже-шамычым ужаш лиеш ыле. Кече мучко авиацийын кугу огыл действийже лийын.

Тачe эрдене Парижыште публиковатлыме коммюникеште ойлалтеш: „Йӱд вошт нимогай вашталтыш лийын огыл".

Лудмо пӧртын сай пашаже

Комсомолец Димитриев Максим Старо-Юледур ял совет пелене лудмо пӧртын (Куженер район) вуйлатышыжлан ышта. Тудо шке пашажым сайын шукта. Лудмо пӧртыштӧ кеч кунамат ару, пырдыжлаште тӱрлӧ плакат, лозунг-шамыч кечат. Газета, журнал ситышын уло.

Лудмо пӧрт пелен тылзылан кок гана „Ушем вий" лӱман пырдыж газета лектеш. Кызыт газета утларакшым местный Советлашке сайлыме нерген освещатла, выдвигатлыме кандидат-шамычын илышышт да пашашт нерген шуко воза.

Колхозник - шамыч коклаште Димитриев йолташ агитационный пашам кумдан шарен. Колхозник-шамыч лудмо пӧртышкӧ кугу желаний дене коштыт.

П. Петухов, А. Иванов.

Чодра пашашке кок бригада

(Телефон дене). Комсомолец - шамычым чодрашке сезонный пашаш колтымо нерген ВЛКСМ Обком бюрон 15 ноябрьыште лукмо решенийжым ВЛКСМ посна райком-шамыч илышыш пурташ пижыныт.

ВЛКСМ Роҥго райком тиде решений деч вара 12 еҥан комсомольский бригадым чодра пашашке колтен. Кызыт тиде бригада чодраште пашам ышташ тӱҥалын 26 ноябрьыште „Ударник" колхоз пелене комсомольский организаций 25 еҥ дене молодежно-комсомольский бригадым чодра пашашке колтен, бригадирлан комсомолец Коротков йолташым ойырымо.

Шестаков.

Местный Советлашке сайлымаште пионер-шамычын задачышт

Шемер депутат-шамычын местный Советлашкышт сайлымаш кече вашке ынде шуэш. Сайлымашын успехше избиратель-шамыч коклаште агитационно-пропагандистский пашам сайын шындымаш деч зависитлаш тӱҥалеш. Агитационно-массовый пашаште пионер ден школьник-шамыч пеш кугу полышым пуэн кертыт. Мемнан республикыште 45 тӱжем утла пионер улыт. Кажне пионер иктаж коккум избиратель дене занимaтлаш—тудлан местный Советлашке сайлымашын значенийже нерген, депутатыш выдвигатлыме кандидат-шамыч нерген умылтараш тӱҥалеш гын, тыге 100 тӱжем утла избиратель агитационный паша дене охватитлыме лиеш. Тиде партийный, советский организаций-шамычлан моткоч кугу полыш, государственный важностян кугу паша лиеш ыле.

Тыгай пример-шамычым ятыр ончыкташ лиеш, кунам пионер ден школьник-шамыч агитационно-массовый пашаште активный участийым приниматлат. Теве, мутлан, Звенига средний школысо пионер-шамыч избиратель-шамыч коклаште сайлымаш нерген литературым шарат, лишыл яллаcе колхозник-шамычлан кок постановкым шындыныт, адак местный Советлашке сайлыме нерген Положенийым умылтарат.

Цибикнур средний школа пеленсе 14 номеран пионерский отряд избирательный участкым оборудоватлымаште да сӧрастарымаште активно полшен. Шанерский школын (У-Торъял) ученикше-шамыч перерыв жапыште Положенийым коллективно изучатлат.

Но але республикын чыла школлаштыже тиде паша кӱлеш кӱкшытыштӧ огыл, избиратель-шамыч коклаште агитмассовый пашам ыштылташлан пионер-шамыч кокла гыч, особенно старший класса гыч агитатор-шамычым огыт ямдыле. А вет школа государственный важностян тыгай паша деч ӧрдыштӧ шоген ок керт. Пионер ден школьник-шамыч избирательный участкылаште агитационный паша дене справитлалт кертшаш улыт.

Старшеклассник - шамыч избиратель-шамычлан избирательный законым, Конституцийым умылтарен кертыт, тидлан лӱмын беседым, адак художественный литература лудмашым организоватлаш лиеш. Малограмотный ден неграмотный-шамыч коклаште пашам ыштымашлан поснак кугу вниманийым ойрыман.

Пионер ден школьник-шамыч сайлымаш кечын кугу пашам ыштен кертыт да ыштышаш улыт; например, родитель - шамычын избирательный участкыш каймышт жапыште икшыве-шамычым ончаш, детский площадка ден яслылашке кугу полышым оказыватлаш да тулеч молат. Йоча инициативым вучышо паша ятыр уло, тидыже йоча-шамычлан моткоч чапле общественный школа лиеш да нунылан самодеятельностым, опытым, политический закалкым налмаште кугун полша. Избирательный участкылаште литературым, пригласительный билет-шамычым да тӱрлӧ увертарымаш - шамычым квартира еда шарымаште шуко полшен кертыт.

Агитпунктлаште, красный уголоклаште лекций ден беседа деч вара избиратель - шамычлан шкеныштын художественный самодеятельностыштым: спектаклым, физкультурный инсценировкым, хоровой выступленийым, почеламут ден ойлымаш - шамычым лудмашым да молымат ончыкташ лиеш. Избиратель-шамыч коклаште чыла тиде массово - политический пашам саемдаш полша. Сайлымаш кечылан избирательный помещенийым сылнештарымаште, избирательный комиссий - шамычлан избирательный спискым проверитлымаште полшаш улыт.

Избиратель-шамыч коклаште массово - политический пашам ыштымаште пионер ден школьник-шамыч участийым приниматлышт манын комсомольский организаций деч, пионервожатый да учитель-шамыч деч практический полыш требоватлалтеш. Конечно, пионер ден школьник-шамыч массовый пашаште (оформленийыште, помещенийым сылнештарымаште, стенгазетым лукмаште) активно участвоватлат, но тулеч посна, школьный комсомольский организаций-шамычын секретарьышт, пионервожатый-шамыч пионерский активлан конкретный порученийым пушаш улыт.

Мемнан задача: пионер ден школьник - шамычым агитмассовый пашам шарымаште партийный ден комсомольский организаций-шамычлан полшаш мобилизоватлыман, чтобы сайлымаш кече уло калыкын пайремыжкыже савырныже да местный Советлашке эн сай еҥ-шамычым, Ленин—Сталин партийлан преданный еҥ-шамычым сайлаш.

Ф. П. Бахтин.

Отв. редактор— К. А. ЛЕНСКИЙ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комната № 70, телефон № 90.
Упол. Главлита Мар. АССР А—1063. г. Йошкар-Ола, 1 типография Маргосиздата.